

Nikola RADIĆ

Zvona u Dubašnici

Mons. Nikola RADIĆ
svećenik Krčke biskupije u miru,
začasni kanonik Stolnog kaptola u Krku
Kremenici 1, Malinska
nikola.radic@ri.t-com.hr

UDK 673.5(497.5 Malinska)"18/20"
Stručni članak

Članak iznosi popis i stanje zvona raspoređenih u župi Sv. Apolinara, biskupa i mučenika – Dubašnica danas sa sjedištem u Bogovićima. Autor konstatira da je Dubašnica bogata zvonima. Ima ih čak 14, od toga je 13 aktivnih: Sv. Anton – veće zvono (1811.), Porat – veće zvono (1821.), Sv. Apolinar – veliko zvono (1924.), Sv. Apolinar – srednje zvono (1924.), Sv. Apolinar – malo zvono (1924.), Sv. Paval – staro zvono (1924.), Porat – manje zvono (1925.), Staro groblje (1927.), Sv. Andrij (1927.), Sv. Anton – manje zvono (1929.), Sv. Ivan (192?.), Sv. Rok (1963.), Sv. Nikola (2000.) i Sv. Paval – novo zvono (2003.). To je za jednu otočnu župu mnogo, a može se zahvaliti u prvom redu brojnim kapelama kojima Dubašnica obiluje. U radu se prilaže i Katalog zvona župe Dubašnica.

Ključne riječi: otok Krk, Dubašnica, zvona, 19., 20. i 21. stoljeće.

Umjesto uvoda

U jednom intervjuu prije desetak godina poznati međunarodni stručnjak i autoritet u turističkom marketingu Eulogio Bordas iz Barcelone je na pitanje zašto bi neki gost, prema njegovu mišljenju, trebao doći u Hrvatsku umjesto

drugdje, odgovorio: “Zato što ovdje vrijeme teče polako, čuju se prava crkvena zvona...”

Dubašnica je bogata zvonima. Rijetko bogata – ima ih čak 14, od toga 13 aktivnih. To je za jednu otočnu župu doista mnogo. Dakako, zahvaljujući u prvom redu brojnim kapelama kojima Dubašnica obiluje. I ako se dogodi da navečer u svima i u isto vrijeme zvonu Pozdravljenje, pa im se još pridruži i zvono iz obližnjeg Sv. Vida, onda je to ugođaj koji se rijetko gdje još može čuti. Eulogio Bordas znao je što govori.

Vrijedi zato fenomenu dubašljanskih zvona posvetiti dužnu pažnju. Ali prije nego što počnemo o dubašljanskim zvonima, recimo nekoliko riječi o zvonima općenito.

Mi, ljudi ovog podneblja, praktično živimo “među zvonima”, stoljećima. Ta istina, zbog gore rečenoga, višekratno vrijedi za stanovnike Dubašnice. Zvona su nam toliko obična i svakidašnja stvarnost da zaboravimo, odnosno uopće se ne sjetimo koliko su važna u cijeloj našoj kulturi i što nam sve znače u našem životu. Njemački pjesnik Friedrich Schiller (1759. – 1805.) napisao je u svojoj poznatoj odi zvonu značajan i duboko sadržajan stih: *Die Glocke ruft zusammen* (Zvono zove zajedno). Genijalni duh ovoga književnog velikana znao je uočiti što se zbiva u srcima ljudi kada čuju zvona. Prepoznavajući vrstu zvonjenja, svi odjednom znaju: zovu nas da se okupimo u crkvi; javljaju nam da se netko između nas preselio u vječnost; zovu nas da ga prijateljski ispratimo, da se od njega oprostimo, da se za njega pomolimo; najavljuju slavlje blagdana, vjenčanja; svakodnevno triput pozivaju da se Boga sjetimo i Majku Božju pozdravimo (nije uzalud u narodu nastala izreka za glas zvona: *Glas Božji*); zvoneći protiv tuče (što je, zna se danas, imalo i fizički učinak) kao da postaju ujedinjeni vapaj tjeskobnog srca cijele zajednice, a nekad su upozoravala i na druge opasnosti. Riječju: kadgod zvona zvone, u ljudima se budi nešto što je svima zajedničko, što ih iznutra povezuje. Nekada je to povezano s radošću, nekada sa žalošću i tjeskobom, nekada se događa samo duhovno, a vrlo često i fizičko zajedništvo. To je zajedničko iskustvo naše kulture, nešto uraslo u nas i sraslo s nama.”

Vremena su se promijenila, uvjeti života i nove mogućnosti unijeli su neke inovacije. Danas će se u slučaju opasnosti prva javiti sirena, upozorit će na požar, a negdje će najaviti početak i svršetak radnog vremena. U tome će biti i

mного djelotvornija nego zvona, no nikada neće moći izazvati u ljudima one osjećaje koje bude zvona. Ne, “zvonki” glas je privilegij zvona. Sirena zavija i tuli te nerijetko evocira tjeskobu i strah, pogotovo u onih koji se njezina zavljanja sjećaju iz vremena rata.

Ovime su zvona (barem u normalnim prilikama) donekle oslobođena svih onih dužnosti koje su nekada “za silu” morala obavljati. Ostaje im funkcija da budu izraz normalnih ljudskih vrednota, osjećanja, prvenstveno duhovnih, koje su, u krajnjoj liniji, između svega ljudskog i najljudskije. Slavlje, oduševljenje, radost, tuga i bol, molitva, uzdizanje duha k Bogu... A mogu “usput” obavljati i vrlo korisne društvene funkcije. Skromno, gotovo nezapaženo. Da “daju znak” kad počinje radno vrijeme, kad se otvaraju i zatvaraju prodavaonice... Osjećamo, uvijek “zovu zajedno”, uvijek na dobro, nikad na zlo. Zato su i bila inspiracija tolikim pjesnicima. Neće biti na odmet makar spomenuti da je zvono zapravo glazbeni instrument; ako nije najstariji, onda svakako jedan od najstarijih u ljudskom društvu. Hrvatski je jezik tom instrumentu dao i vrlo sretan naziv koji ima onomatopejski prizvuk. Reći “zvonnn” već samo po sebi podsjeća na onaj produljeni zvuk što se čuje nakon svakog udarca klatna. I konačno, zvono se sa zvonika “preselilo” i u ljudska srca, u duše, gdje često nešto “zvoni”, “odzvanja”, gdje se nečiji glas doživljava kao “zvonki glas” i tome slično.

Kad govorimo o zvonu kao glazbenom instrumentu, dobro je reći nešto što je rijetkima poznato. Zvuk zvona koji mi čujemo zapravo je cijela lepeza raznih i po sebi različitih tonova koji se slijevaju u jedan bogat zvuk – onaj koji mi čujemo i možemo ga identificirati kao neki ton iz kromatske notne ljestvice. Vjerojatno u tome leži objašnjenje zašto mi drukčije doživljavamo zvuk istog zvona kada smo na pogrebu, a drukčije kada idemo na božićnu misu, odnosno kada zvono prati neki tužan ili pak radostan događaj. Čini nam se kao da se zvuk zvona prilagođava našem raspoloženju. Zapravo mi (naš slušni aparat) iz tog bogatog suzvučja biramo ono što nam tada odgovara.

O zvonima i njihovoj povijesti može se mnogo lijepog reći,¹ no kako ovo nije rasprava o zvonima, bit će dovoljno barem ovo imati na pameti prije nego

.....
1 Usp. Nikola RADIĆ, Rapska zvona, *Rapski zbornik II*, gl. ur. Josip ANDRIĆ i Robert LONČARIĆ, Rab: Matica hrvatska - Ogranak u Rabu, Sveučilište u Zadru, Grad Rab i Općina Lopar, 2012., (1-12, p. o.).

što pođemo u obilazak naših zvona. A prilično je to zanimljiv put u rasponu od 1811. do 2003. godine.

Da bi čitatelji imali potpuniju sliku o našim zvonima, treba reći da su ona prije stotinjak godina imala i jedan mračni trenutak. U vrijeme Prvoga svjetskog rata, 1916. i 1917. godine, Austrougarska je gotovo sva zvona rekvirirala za ratne svrhe. Ostavljalo se samo jedno zvono na zvoniku, i to obično najmanje, za najnužnije potrebe. Tu su sudbinu doživjela i dubašljanska zvona. Pošteđena su tu i tamo bila samo zvona koja su imala posebnu povijesnu vrijednost. Vjerojatno zahvaljujući tome, u Dubašnici je tada ostalo sačuvano veće zvono na samostanskoj crkvi Sv. Marije Magdalene u Portu iz 1821. godine. Ostalo je sačuvano i veće zvono na Sv. Antonu iz 1811., no razlog njegova spašavanja vjerojatno nije bio ovaj navedeni nego drugi o kojemu postoji usmena predaja (vidi niže kod opisa zvona!).

Najstariji zasad poznati podaci govore nam da su se na zvoniku Sv. Apolinara (koji je sagrađen 1856.) nalazila tri zvona. Prema kasnijim podacima koje ću kratko navesti ta su zvona bila na zvoniku već 60-ih godina tog stoljeća pa se može pretpostaviti da su prenesena sa zvonika na starom groblju, kao što je tih godina i župna crkva praktično «prenesena» na novu lokaciju u Bogovićima. Na gredama se u starom zvoniku vidi da su tu nekada visjela tri zvona.

Da su se već 60-ih godina na novom zvoniku u Bogovićima nalazila tri zvona doznajemo iz dopisa što ga je 30. listopada 1891. tadašnji župnik Paval Milovčić pisao Biskupskom ordinarijatu. On se tuži da se već prije tridesetak (!) godina razbilo najveće zvono, a prije nekoliko mjeseci i srednje pa je tada bilo aktivno samo najmanje zvono. Trebalo je hitno dati izliti dva razbijena zvona i zato se u župi tada skupljaju milodari. No kako to neće biti dovoljno, on se obratio za pomoć u Beč te moli i dozvolu da se preostali dio pokrije iz crkvene blagajne. Obratio se lijevaoničaru zvona gosp. Samasu u Ljubljani koji mu je ponudio cijenu.

Od tada opet na zvoniku imamo tri aktivna zvona, i to dva novija iz 1892. (očito izlivena, odnosno prelivena u Ljubljani) i jedno staro iz 1703. godine. To je ono koje je ostalo čitavo, no i ono je kasnije puknulo (oko 1905.). Iz njegove se datacije može zaključiti da su i ova dva kasnije izlivena zvona bila iz 1703. godine.

Ti podaci postaju vidljivi kada se sa spomenutim spisom župnika Milovčića poveže službeni iskaz Biskupskom ordinarijatu što ga je o tadašnjim zvonima u Dubašnici 26. listopada 1915. dao župnik p. Ive Brechler. Cilj tog iskaza bio je spasiti što više zvona od ratne rekvizicije koja im je prijetila. Od zvona na zvoniku (dva iz 1892. i jedno iz 1703.) ponudio je “bude li od potrebe” ono staro iz 1703. godine – 76 cm promjera. “Ono se rabilo do pred deset godina”, no “za sada je neuporabivo jer je raspuknuto”. Crkvena je uprava “već odavno” bila odlučila da se zvono da prelići, no to još nije bilo učinjeno.

Država, međutim, nije uzela u obzir nijedan od njegovih razloga nego je rekvirirala sva zvana osim gore spomenutih (Porat i Sv. Anton). Nije jasno zašto na zvoniku ipak nisu ostavili barem jedno zvono. Znamo da je najmanje, koje su obično ostavljali, bilo puknuto, dakle neupotrebljivo.

Nakon svršetka Prvoga svjetskog rata (1920-ih godina) nabavljala su se nova zvana koja su zamijenila stara koja su bila oduzeta. To je vidljivo i iz datacija na samim zvonima.

Ovaj prikaz dubašljanskih zvona nema posebnih znanstvenih pretenzija, ni povijesnih ni tehničkih. Međutim, želi pružiti snimak njihova stanja u sadašnjem trenutku, tj. 2014. godine.

U tekstu su dani bitni “fizički” podaci koje je bilo moguće očitati sa samih zvona i koji su više–manje trajne vrijednosti. Tek tu i tamo – gdje se pružila prilika i mogućnost – uzeti su i neki relevantni podaci i iz župskog arhiva, a navedeni su i neki iz pričanja ljudi. Prikaz bi svakako bio potpuniji i vredniji kada bi se proučilo više arhivske građe, što je u ovom trenutku prelazilo okvire danih mogućnosti.

Katalog zvona

ŽUPNA CRKVA SV. APOLINARA

VELIKO ZVONO (1924.)

Dimenzije:

Promjer: 112 cm; visina (bez krune): 83 cm; (s krunom: 102 cm).

Ton F. Težina: 705 kg.

Natpisi:

Po krilu zvona: SLAVA VA VIŠNJIH BOGU. MILODARIMA BRAĆE DUBAŠLJANA U AMERICI.

U sredini zvona (na mjestu jednog lika) uokvireno: Strojne tovarne in livarne Ljubljana. Št. 1124. 1924 (godina izrade)

Ornamentika:

Po sredini zvona su ravnomjerno raspoređeni likovi svetaca, s time da na mjestu jednog lika stoji naveden natpis ljevaonice. Tri su svetačka lika: Srce Isusovo, sv. Apolinar i lik Blažene Djevice Marije od Sv. Krunice.

Zvono je pri vrhu kalote obavijeno ornamentnom trakom (mogla bi se interpretirati kao lovorov vijenac), ispod koje je jedna dosta bogata girlanda.

Pri dnu zvona, iznad krila, nalazi se ornamentna traka sastavljena od dva ukrasna detalja koji se izmjenjuju.

Ovo je zvono inače posvećeno sv. Apolinaru.

SREDNJE ZVONO (1924.)**Dimenzije:**

Promjer: 85 cm; visina (bez krune): 66 cm; kruna: 14 cm.

Ton b. Težina: 331 kg.

Natpisi:

Po krilu zvona: SV. NIKOLA I SV. RAFAELE, ČUVAJTE NAŠE PUTNIKE. MILODARIMA BRAĆE DUBAŠLJANA U AMERICI.

Ornamentika:

Likovi: Sv. Nikola i sv. Rafael po sredini zvona, svaki na jednoj strani. Ispod sv. Rafaela uokviren u malom okviru natpis je ljevaonice: Strojne tovarne in livarne Ljubljana. Pored toga: Št. 1125., a s druge strane tog okvira je godina izrade: 1924.

Pri vrhu kalote zvono je ovijeno ornamentnom trakom s motivom (vjerojatno!) vinove loze ispod koje se nalazi bogata girlanda, slična, ali ne jednaka kao na velikom zvonu. Pri dnu iznad krila zvona nalazi se vijenac rozeta.

Zvono je posvećeno sv. Nikoli i sv. arkanđelu Rafaelu.

Srednje i malo zvono

MALO ZVONO (1924.)

Dimenzije:

Promjer: 72 cm; visina (bez krune): 57 cm; kruna: 12 cm.

Ton des. Težina: 205 kg.

Natpisi:

Po krilu zvona: SV. MARIJO, MOLİ ZA NAS. MILODARIMA BRAĆE
DUBAŠLJANA U AMERICI.

Ornamentika:

Likovi: Gospa Karmelska i dva sveca koji između sebe na rukama drže neku građevinu (crkvu?). Očito je riječ o sv. Petru i Pavlu, jer je ovo zvono njima posvećeno. Likovi su razmješteni na suprotne strane, otprilike po sredini zvona. Ispod lika Gospe Karmelske u malom okviru piše: Strojne tovarne in livarne Ljubljana, a pokraj toga: Št. 1126. S druge strane tog okvira je godina izrade: 1924.

Pri vrhu kalote zvono ima ornamentnu traku, drukčiju od ostala dva zvona, ispod koje je pak girlanda jednaka (ili vrlo slična) kao na srednjem zvonu. Pri dnu, iznad krila, ima ornamentnu traku koja je svojevrsan dvostruki pleter.

Sva su tri zvona u dobrom stanju. Ovješena su o hrastove grede i elektrificirana. Pri prvoj elektrifikaciji, koju je izveo majstor Luka Ivandija iz Zagreba 1979. godine, postavljeni su im i željezni jarmovi prilagođeni za zvonjenje na električni pogon. Nakon 20-ak godina ti su uređaji prilično dotrajali: izjela ih hrđa i prljavština, a pokretni su dijelovi prilično istrošeni. Zato se 2006. godine prišlo drugoj elektrifikaciji koju je izveo ing. Josip Kahlina iz Zagreba. Tom su prilikom svi električni uređaji i pripadna električna instalacija izmijenjeni, a postavljen je i novi sat-programator u sakristiji, odakle se zvonima manualno i automatski upravlja.

Napomena: Zvona su prilično zaprljana žbukom koja nije s njih očišćena kada se uređivala loža zvonika pa su neki natpisi i teško čitljivi, a likovi teže prepoznatljivi. No s obzirom na to da je riječ o istim natpisima na svim zvonima (ljevaonica), nema razloga za sumnju u točnost gornjih navoda.

Nekoliko arhivskih podataka o ovim zvonima:

Već 1922. (6. ožujka) poslao je Biskupski ordinarijat u Krku svim dekan-skim uredima okružnicu u kojoj se potiče da se problem zvona na zvonnicima koji su tijekom rata «zanimili» što prije riješi. U tom smislu dane su i odgovarajuće smjernice.

Kako je već iz toga vidljivo, Dubašnica je prišla nabavi zvona 1924. u vrijeme župnika p. Iva Brechlera.

Općenito se o ovim zvonima još može reći da su izlivena iz bronce 78%, bakra i 22% cinka. Intonirana su u kvart-sekstnom mol akordu. Kolaudirao ih je u Ljubljani p. Hugolin Sattner, franjevac, (30. kolovoza 1924.), a blagoslovio ih je tajnik ljubljanskog nadbiskupa J. Štrekelj (3. rujna 1924.) nakon čega su dopremljena u Dubašnicu i postavljena na zvonik sv. Apolinara.

Sva tri zvana zajedno stajala su u ljevaonici 104.890 ondašnjih dinara (75 din. po 1 kg bronce plus slova za natpise), a trošak se s dodatnim uređenjem zvonika i postavljanjem zvona popeo na 117.271 dinar.

STARO GROBLJE ZVONIK (1927.)

Zvono se nalazi u loži starog zvonika, ovješeno na klasičan način o hrastove grede. Vidi se da su tu nekad postojala tri zvana.

Dimenzije:

Promjer: 56 cm; visina: 49 cm (s krunom 61 cm).

Natpisi:

Zvono s jedne strane po sredini nosi natpis:

DAROVATELJI DUBAŠLJANI RADNICI U AMERICI
GOD. MDCCCCXXVII.

Nasuprot tog natpisa, s druge strane, pri dnu gornje polovice zvona stoji okrugli medaljon s natpisom:

SALIO ME JAKOV CUKROV – SPLIT.

Ispod toga – po sredini:

SVI SVETI
DAN ZA ŽIVE I MRTVE
†
DUBAŠNICA

Ornamentika:

U donjoj polovici zvona nalaze se dva lika: raspelo i sv. Apolinar; ispred i iza natpisa “Darovatelji...”

U gornjoj polovici zvona nalaze se četiri ukrasna okrugla medaljona. U jednome od njih stoji gore navedeni natpis ljevača (Jakov Cukrov).

Zvono pri vrhu kalote obavija jedna dosta razvedena ornamentna traka, a pri dnu, na krilu, obavija ga ukrasna traka u kojoj dominira jedna cik-cak linija po sredini između nekoliko prstenova.

Zvono visi o drvenom jarmu, sačuvano je i u dobrom je stanju.

PORAT
CRKVA SV. MARIJE MAGDALENE
(Samostan oo. trećoredaca - TOR)

Zvona se nalaze u kamenom zvoniku, dvostrukoj preslici, na sljemenu samostanske crkve, iznad frontalnog zida.

VEĆE ZVONO (1821.)

Dimenzije:

Promjer: 48 cm; visina (bez jarma): 41 cm + 10 cm (kruna).

Natpisi:

Pri vrhu:

VENETIIS 1821

ispod toga, u sredini zvona: raspelo.

Pri dnu zvona (na istoj strani) u malom medaljonu:

CANCIANI
VENETI
FUSORIS
OPUS

Ornamentika:

Zvono ima četiri ukrasna lika. Vjerojatno su to svetački likovi. Naime, osim spomenutog raspela, nije na mjestu moguće raspoznati druge likove koji su raspoređeni oko zvona po sredini njegove visine.

Pri vrhu je zvono obrubljeno ornamentnom vrpcom i isto tako pri dnu, na kraju krila.

Jaram je drven i zvono je u dobrom stanju.

Veće zvono (1821.)

Manje zvono (1925.)

MANJE ZVONO (1925.)

Dimenzije:

Promjer: 45 cm; visina (bez jarma): 34 cm + 8 cm (kruna).

Natpisi:

U gornjem dijelu, na rubu kalote ima naknadno ugravirano: 49 kg.

Pri dnu, po krilu, a ispod pleterne vrpce upisan je zaziv:

SV. MARIJO MANDALENO MOLI ZA NAS

Iznad ovog natpisa je u sredini zvona ugraviran lik, vjerojatno, sv. Marije Magdalene.

Vis-a-vis toga lika na drugoj strani stoji uokvireno:

STROJNE TOVARNE
IN LIVARNE
LJUBLJANA

Ispod toga većim slovima: ŠT 1327 – 1925.

Ornamentika:

Zvono je pri vrhu ukrašeno nizom malih visećih ukrasa, a pri dnu je, iznad krila, obrubljeno ukrasnom vrpcom pleternog tipa.

U sredini zvona samo s jedne strane (kao što je gore spomenuto) reljefni je lik sv. Marije Magdalene. Drugih ukrasa nema.

Jaram je drven i zvono je u dobrom stanju.

Ta su zvona 2014. elektrificirana. Elektrifikaciju je izvela tvrtka Elektro Bosilj (vl. Ivan Bosilj) – zastupništvo ljevaonice zvona Grassmayr iz Innsbrucka - iz Novog Marofa. Sat-programator omogućava potpunu automatizaciju zvonjenja (ne isključivši manualnu) te odbijanje satova.

**SV. ANTON
KAPELA SV. ANTONA**

Zvona se nalaze u kamenom zvoniku, dvostrukoj preslici, na sljemenu crkve iznad frontalnog zida pred kojim je loža crkve.

VEĆE ZVONO (1811.)

Dimenzije:

Promjer: 46 cm; visina: 40 cm + kruna 6 cm.

Ton G.

Zajedno s manjim zvonom (ton B) intonirano u Es-duru.

Jaram drveni.

Natpisi:

S bočne strane ispod raspela, a između ukrasnih prstenova zvona stoji napisano: ANNO MDCCCXI (1811), a ispod toga je vinjeta u kojoj je bilo napisano ime ljevača ili ljevaonice. No sva su slova potpuno izbrisana (izlizana) osim prvog retka u kojem se jasno čita "OPUS". Sve drugo je nemoguće

pročitati. Intrigantno je pitanje kako je došlo do ovog brisanja. Po svemu se čini da se to nije moglo dogoditi slučajno, pogotovo ne uzme li se u obzir da su slova «savršeno» obrisana, a površina gdje su slova bila potpuno je glatka. Pada na pamet misao da su možda seljani namjerno obrusili slova i zaglačali površinu ako je zvono bilo talijanske provenijencije (izliveno u Veneciji) da ne bi Talijani (u vrijeme okupacija) polagali pravo na nj.

Ornamentika:

Zvono nosi četiri svetačka lika na četiri strane, po sredini. S prednje strane je svetac s mitrom i biskupskim štapom koji u ruci drži neki predmet (nije mi jasno što je to). Sa suprotne strane je lik sv. Kristofora koji na ramenu nosi dijete Isusa. Sa strane, lijevo od sveca biskupa, lik je Blažene Djevice Marije – Kraljice koja u naručju lijevom rukom drži Isusa, desnom žezlo, a s desne pak strane je Isus na križu i uz njega Marija i Ivan.

Zvono je pri vrhu kalote, po obodu, ukrašeno nizom ornamentalnih listića, u donjem dijelu, neposredno ispod likova, trima pravilnim, jednostavnim

prstenima ispod kojih se na četiri strane po zvonu pruža oveći ukrasni list, a na samom krilu nalaze se još dva takva koluta, prstena.

Zvono je u dobrom stanju. Ima mala oštećenja na samom rubu krila i uprljano je bojom pri bojenju jarma.

P. S. Prema pričanju Petra Turčića iz Turčići (a njemu je pričao njegov pokojni djed), ovo su zvono Svetontočari skinuli i sakrili kad su se rekvirirala zvona u vrijeme Prvoga svjetskog rata i tako ga spasili. Točnost ove informacije provjerio sam i kod staroga Josipa Depikolozvane iz Sv. Antona (r. 1914.). I on se sjeća da su to stariji pričali (sam je tada mogao imati tek tri godine).

MANJE ZVONO (1929.)

Dimenzije:

Promjer: 43 cm; visina: 35 cm + kruna 9 cm.

Ton B.

S većim zvonom (ton G) intonirano u Es duru.

Jaram željezni.

Natpisi:

Sprijeda, po sredini:

SV. ANTON
MOLI ZA NAS
GOD. 1929.

Straga (u sredini) u medaljonu, dosta teško čitljivo:

Salio Kvirin Lebisch
Zagreb
1929.

Ornamentika:

Zvono je pod vrhom obavijeno girlandom sastavljenom od elemenata vinove loze (lišće i grožđe), a pri dnu iznad krila još jednom ornamentnom trakom ispod koje su još četiri obruča, jednostavna prstena.

Slika na zvonu nema.

Zvono je u dobrom stanju samo je zaprljano bojom.

Tijekom 2002. godine seljani Sv. Antona prišli su elektrifikaciji zvona na kapeli i ona je 5. listopada 2002. dovršena. Odsad će zvona moći svakodnevno programirano zvoniti. Elektrifikaciju je izvela tvrtka GRIVI (vl. Božidar Zorko) iz Samobora, a potreban novac namirili su seljani uz pomoć svojih iseljenika u Americi.

SV. IVAN KAPELA SV. IVANA (192?)

Zvono se nalazi u kamenom zvoniku, preslici, na sljemenu crkve iznad frontalnog zida pred kojim je loža crkve.

Zvonu je prije 20-ak ili više godina, kada mu se zbog kampananja odlomio dio krila, na tome mjestu nadodan (navaren) novi dio i tako mu je vraćena njegova zvučnost. Mate Kraljić - "Brehić", čuvar crkve u ime obitelji Brehića, ne sjeća se točno kada je to bilo.

Crkva je inače još "obiteljska". Sagradio ju je p. Mate Kraljić (Brehić), iz obitelji Brehića (Kraljića), i ostavio svojem rodu na brigu i čuvanje zajedno s odgovarajućim imanjem. Njegova je kuća bila blizu same crkve, na rubu sadašnjeg crkvenog dvorišta. Još se vide ostaci zidova i cisterne.

Dimenzije:

Promjer: 45 cm; visina: 40 cm (bez krune), s krunom 49 cm.

Zvono ima ton As (nešto spuštenu prema G); As-dur akord se najbolje slaže. (Kontrolirano prema elektroničkim orguljama Farfisa)

Natpisi:

Okolo zvona po donjem rubu krila:

GO(.....)ICA ZVONA JAKOV CUKROV SPLIT.

Na mjestu gdje nema slova navaren je novi dio o čemu je ranije bilo riječi. Integralni natpis očito znači: GOD ??? LJEVAONICA (ili TVORNICA)....

Broj godine koji je zbog odlomljenog krila izgubljen sasvim sigurno je između 1920. i 1930. jer je to novo zvono. Staro je bilo rekvirirano u ratne svrhe u vrijeme Prvog svjetskog rata.

Ornamentika (likovi):

Po sredini zvona raspoređena su četiri lika: Majka Božja s djetetom i nasuprot raspelo. Zatim na druge dvije strane neki svetac s knjigom i uz njega anđeo te na suprotnoj strani opet neki svetac s rukom uzdignutom na blagoslov.

Zvono je po krilu lakše oštećeno pri dnu (očito od kampananja), inače je u dobrom stanju.

U ožujku 2004. zvono je elektrificirao ing. Josip Kahlina (tvrtka Bravar – obrt) iz Zagreba. Drveni jaram zamijenjen je željeznim s kugličnim ležajima, dodan je električni motor kao pogonski mehanizam, a zvonom se upravlja (ručno i automatski) s programskog satnog mehanizma koji je smješten na pobočnom zidu u kapeli s desne (zapadne) strane oltara. Otkad je zvono elektrificirano, zvoni automatski «Zdravo Marijo» ujutro, u podne i navečer.

BARUŠIĆI KAPELA SV. PAVLA (1924.)

Zvono se nalazi u kamenom zvoniku, preslici, na sljemenu crkve iznad frontalnog zida pred kojim je loža crkve.

Dimenzije:

Promjer: 42,5 cm; visina: 33 cm + kruna 8 cm (visina zajedno s krunom oko 41 cm). Jaram drveni, u dobrom stanju.

Zvono je teško 41,5 kg.

Natpisi:

Na prednjoj strani pri dnu krila:

SV. PAVLE, MOLİ ZA NAS!

Sa strane u okviru:
Strojne tovarne in livarne LJUBLJANA.

Ispod toga, po sredini zvona:

ŠT. 1196 * 1924

Ornamentika:

Zvono po sredini ima tri ravnomjerno raspoređena reljefna lika, odnosno ornamenta.

Srijeda je lik sv. Pavla s knjigom u lijevoj i mačem u desnoj ruci. Lijevo od sv. Pavla je reljef raspela, a desno okviric sa spomenutim natpisom o lijevaonici.

Zvono je pri vrhu kalote ukrašeno dvostrukim reljefnim vijencem, a pri dnu (iznad krila) trakom od dvostrukog pletera.

Zvono je pri dnu krila oštećeno od kampananja, inače je bilo u dobrom stanju.

No pri kampananju na Pavlovu (25. siječnja) 2003. ono je puklo pa su seljani naručili novo koje je izlio Josip Tržec iz Zagreba (o kojemu niže).

Staro zvono je nakon toga izloženo u kapeli u lijevom (sjevernom) uglu pokraj oltara kao muzejski eksponat.

Ovo je zvono izliveno u Ljubljani u istoj lijevaonici otprilike mjesec dana kasnije nakon izrade zvona sv. Apolinara na zvoniku župne crkve. I njega je u Ljubljani blagoslovio J. Štrekelj 1. listopada 1924., a otpremljeno je iz Ljubljane 7. listopada. Stajalo je 4.767,50 ondašnjih dinara.

**NOVO ZVONO (2003.)
I ELEKTRIFIKACIJA**

Dimenzije:

Promjer: 40 cm; visina: (s krunom) 38 cm, kruna 8 cm (visina zajedno s jarmom 52 cm). Jaram je sada željezni.

Ton H. Težina 41 kg.

Natpisi:

Pri vrhu kalote sve naokolo u obrubljenoj traci:

SALIO JOSIP TRŽEC U ZAGREBU 2003 + 409 +

Na prednjoj strani pri dnu krila:

SV. PAVLE MOLI ZA NAS!

Ornamentika:

S prednje strane u sredini zvona je lik Isusa trnjem okrunjena, a sa suprotne strane sklopljene ruke.

Zvono je postavio na preslicu i elektrificirao ga (s programatorom za zvonjenje) ing. Josip Kahlina iz Zagreba u studenome 2003. godine. Otad svakodnevno automatski zvoni «Zdravo Marijo» ujutro i navečer.

Zvono, njegovu montažu i elektrifikaciju financirali su američki iseljenici iz sela Barušića, Oštrobradića, Ljutića i Milovčića (sela koje spadaju “pod zvon sv. Pavla”).

**TURČIĆI
KAPELA SV. ROKA (1963.)**

Zvono se nalazi u kamenom zvoniku, preslici, na sljemenu crkve iznad frontalnog zida (ulaznih vrata).

Dimenzije:

Promjer: 41 cm; visina (bez jarma): 41 cm.

Natpisi:

Pri dnu, iznad krila stoji natpis:

OVO ZVONO PRELITO JE 1963.

(Iznad ovog natpisa je u sredini zvona ugraviran križ.)

Ornamentika:

Zvono je pri vrhu ukrašeno maslinovim grančicama koje ga u slijedu, jedna za drugom, ovijaju ispod kalote.

U sredini zvona je s jedne strane (kako je gore spomenuto) reljef križa kojemu iz sjecišta okomite i vodoravne linije izbijaju četiri zrake.

S druge strane, nasuprot križu, reljef je vaze bogato ispunjene cvijećem ispod koje je još jedan polukružni ukras sastavljen od dviju ukrštenih grančica koje su obavijene vrpčama s cvijetom na mjestu gdje se spajaju (u sredini).

Drugi ukrasa nema.

Jaram je drveni i zvono je u dobrom stanju.

ŽGOMBIĆI
KAPELA SV. ANDRIJA (1927.)

Zvono se nalazi u kamenoj preslici (koja je dosta krpana cementom), na sljemenu crkve iznad frontalnog zida (ulaznih vrata).

Dimenzije:

Promjer: 35 cm; visina (bez krune): 30 cm, (s krunom 38 cm).

Natpisi:

S prednje (zapadne) strane u gornjoj polovici zvona stoji kružno formiran natpis:

SALIO ME JAKOV CUKROV SPLIT

Ispod toga je ugraviran lik sv. Andrije preko kojega stoji veliki X-križ.

Pri dnu, iznad krila, ispod lika sv. Andrije stoji većim slovima:

SV. ANDRIJA

Nasuprot toga (dakle, s istočne strane) natpis preko cijelog zvona (u 4 crte):

DAROVATELJI
SELJANI SELA
KREMENIĆI I ŽGOMBIĆI
1927.

Ornamentika:

S prednje je strane lik sv. Andrije s velikim X-križem.

Po vrhu kalote (neposredno ispod krune) zvono je ukrašeno jednom užom ukrasnom trakom, a onda pri vrhu kalote širokom trakom s viticama.

Sa stražnje strane, iznad natpisa "Darovatelji...", nalazi se mali ugravirani cvijet u krugu.

Bočno, s lijeve i desne strane, otprilike u sredini zvona, nalaze se dva okrugla ukrasa nedefinirane ornamentike.

Pri dnu, po krilu, zvono ima još jednu ukrasnu traku.

Drugih ukrasa nema.

Jaram je drveni i zvono je u dobrom stanju.

MALINSKA
KAPELA SV. NIKOLE (2000.)

Dimenzije:

Promjer: 56 cm; težina: 105 kg.

Ton f/2.

Natpisi:

Po vrhu, ispod krune, sprijeda:

SV. NIKOLA MOLI ZA NAS!

Straga:

DAROVATELJ LEO KUHLMANN

Ispod dubašljanskoga grba:

OPĆINA MALINSKA – DUBAŠNICA

Ispod Grassmayrova grba u obrubljenoj tablici:

MICH GOSS J GRASSMAYR IN INNSBRUCK 2000

Ornamentika:

Četiri slike po sredini zvona:

sprijeda: Sv. Nikola, biskup,

straga: Grb Dubašnice,

lijevo: Jubilejski znak (Krist jučer, danas, sutra),

desno: Grassmayerov grb.

Zvono je elektrificirano i ima programator za automatsko zvonjenje. Elektrifikaciju je izvela tvrtka GRIVI (Božidar Zorko iz Samobora) u rujnu 2001. godine.

Zvona u Dubašnici kronološkim redom

Sv. Anton – veće zvono	1811. g.
Porat – veće zvono	1821. g.
Sv. Apolinar – veliko zvono	1924. g.
Sv. Apolinar – srednje zvono	1924. g.
Sv. Apolinar – malo zvono	1924. g.
Sv. Paval – staro zvono	1924. g.
Porat – manje zvono	1925. g.
Staro groblje	1927. g.
Sv. Andrij	1927. g.
Sv. Anton – manje zvono	1929. g.
Sv. Ivan	192?. g.
Sv. Rok	1963. g.
Sv. Nikola	2000. g.
Sv. Paval – novo zvono	2003. g.

Nikola RADIĆ

Dubašnica's bells

Summary

The article gives a list and the condition of the church bells placed in the parish of St. Apollinaris, bishop and martyr – Dubašnica, based today in Bogovići. The author establishes that Dubašnica was rich with church bells. There are as many as 14 of them, 13 still active in service: St. Anthony – a bigger bell (1811), Porat – a bigger bell (1821), St. Apollinaris – a large bell (1924), St. Apollinaris – a medium-sized bell (1924), St. Apollinaris – a small bell (1924), St. Paul – the old bell (1924), Porat – a smaller bell (1925), Old Cemetery (1927), St. Andreas (1927), St. Anthony – a smaller bell (1929), St. John (192?), St. Roch (1963), St. Nicholas (2000) and St. Paul – a new bell (2003). For an island parish, that is quite a lot and it can be brought in connection with the numerous chapels Dubašnica has to show. An appendix *Catalogue of Dubašnica bells* is included too.

Keywords: Krk island, Dubašnica, bells, 19th, 20th and 21st century.